

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Kirsten Vad

Tilsyn ved ph.d. Sebastian Olden-Jørgensen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Lykønskning til Kroningen”

ved Vibeke A. Pedersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Indhold
  - 2.1 Skjoldunger og modersmål
  - 2.2 Fønix og nyt håb
  - 2.3 Barneengel og ordets ånd
- 3 Form
- 4 Senere anvendelse
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

Frederik 6. var død den 3. december 1839, og da han ikke efterlod sig sønner, var arveprins Frederiks søn Christian Frederik som kongens fætter på fædrene side nærmeste arving til tronen ifølge *Kongeloven*. Han blev dansk konge under navnet Christian 8. Digtet er således et lykønskingsdigt i forbindelse med Christian 8.'s salving, der fandt sted i Frederiksborg Slotskirke den 28. juni 1840. Denne tidsforskydning mellem dødsfald og salving antydes i strofe 2: “Kongen lever ved Midsommers-Tide”, der står i modsætning til første strofes “Kongen døde under Vinters Hjerte”.

Læs mere

Siden enevældens indførelse i 1660 er glosen kroning formelt set statsretligt forkert, idet en dansk konge automatisk efter *Kongelovens* bestemmelser om arvefølge var konge, i det øjeblik hans forgænger var død. Derfor er

Grundtvigs udtryk “Kronings-Aar” juridisk fejlagtigt. Den officielle samtid kaldte det alene en “salving”, men aviser og lignende brugte begge udtryk i flæng. Salvingen af Christian 8. og hans dronning blev den sidste i Danmarkshistorien. Det var desuden den sidste lejlighed, hvor et dansk kongepar sås offentligt med deres kroner på.

2 Indhold

2.1 Skjoldunger og modersmål

Et fremtrædende billede er “Skjoldung-Kronen” (strofe 3). Skjoldungerne er efterkommere af sagnkongen Skjold, hvis kongesæde lå i Lejre, og som man fx kan læse om hos Saxo (*Saxos Danmarkshistorie*, 1. bog). Skjold var et mønster på kraft og gode sæder, på storhed og modenhed. Ved at gøre Christian 8. til den naturlige efterkommer pålægger Grundtvig ham implicit at leve op til sin stolte forgængers gode egenskaber. Digtet understreger således den “mytologiske forestilling om en metafysisk forbindelse mellem de danske konger”, som Grundtvig ofte fremhævede (Schmidt-Madsen 2014, s. 161).

Digtet er samtidig en hyldest til modersmålet, den danske tunge, der kan udtrykke “den store Sage / Klædt paa Dansk i jævne Ord og faa” (strofe 3). I strofe 9 omtales modersmålet ligefrem som kongens “ægte Dronning”. Hendes trældomsperiode på 300 år henviser til de foregående århundreder, hvor latin og til dels også tysk var de lærdes sprog.

Læs mere

Den 14. maj 1840 havde kongen udsendt en forordning, et kongeligt sprogskript, om at dansk skulle være rets- og øvrighedssprog i de dele af Slesvig, hvor det i forvejen var kirke- og skolesprog. Hermed understregede han sin interesse for det danske sprog, selv om det naturligvis også var en politisk udmelding. I hertugdømmerne blev det da også opfattet som et første skridt til at udskille de nordlige dele af Slesvig.

2.2 Føniks og nyt håb

Et tronskifte indvarsler naturligt en ny tid, hvilket Grundtvig understreger med billedet af den genopstandne Føniks i strofe 12, og ved at gøre kongen til Danmarks håb (strofe 10). Om Grundtvigs øvrige anvendelse af Føniks, der optog ham meget omkring 1840, se evt. indledningen til “Fugl Phønix” m.fl., afsnittene om [Føniks-myten](#) og om [Modtagelse og temaets efterliv](#).

I 1831 var Christian Frederik blevet medlem af Gehejmestatsrådet, som dog var uden reel politisk indflydelse i Frederik 6.'s levetid. Her udviste Christian Frederik ellers stor forståelse for de nationalliberale og den vågnende danskhed i Slesvig, men som konge under navnet Christian 8. blev han ikke den reformkonge, de liberale havde kunnet ønske. Han afviste i sine første regeringsår ønsker om en friere konstitution, men gennemførte betydelige administrative reformer i 1840-1841.

2.3 Barneengel og ordets ånd

Barneenglen, der optræder første gang i strofe 4, må være kong Skjold, idet hans ankomst til Danmark som spæd på et skib og hans afrejse herfra igen til søs indgår i strofen, hvor der også spilles på, at kongen symboliserer Danmarks forsvar og er dets skjold. I strofe 8 får barneenglen karakter af landets skytsengel.

Grundtvig understreger vigtigheden af, at også ånden hersker – en ånd, som både kan være Helligånden, den afdøde konges ånd, kong Skjolds ånd, ja selve livet og åndedrættet eller den ånd, der besjæler mennesket (strofe 4-8). Kongens status som velsignet af Gud understreges ligeledes af ordet 'ånd': "Derfor, Konge! alle Dine Dage / I sit Rige *Aanden* herske frit!" (strofe 8).

3 Form

Kroningsdigtet har et versemål, der består af gravitetisk fremadskridende femfodstrokæer med rimfølgen ababcc. Der er således tale om både kryds- og parrim. Versformen nærmer sig med langlinjerne de to 'heroiske' versemål: heksametret og aleksandrineren, der var forbeholdt digte om eller til konger, adel og andre ærværdige emner, og underbygger dermed det højtidelige præg. Grundtvig har formentlig ikke forestillet sig, at digtet skulle fremføres til en kendt (salme)melodi. Ifølge Ole Erland Thuners *Dansk Salme-Leksikon* er der ikke tale om en kendt strofeform for salmer (Thuner 1930). Heller ingen af Grundtvigs senere genoptryk indeholder en melodiangivelse.

4 Senere anvendelse

Ud over genoptrykket i *Nordisk Kirke-Tidende* 5. juli 1840 indgik digtet i oktober samme år i *Phenix-Fuglen. Et Angelsachsisk Kvad förstegang udgivet med Indledning, Fordanskning og Efterklang*, hvor det fungerede som dedikationsdigt til kongen, [se indledning hertil](#).

5 Anvendt litteratur

- *Adresseavisen*, se *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* (1840).
- Grundtvig, N.F.S. (1840) *Phenix-Fuglen. Et Angelsachsisk Kvad förstegang udgivet med Indledning, Fordanskning og Efterklang*. København.
- *Kongeloven*, se *Lex Regia* (1665).
- *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger* (1840), nr. 148, 27. juni. København.
- *Lex Regia, Oder: Königl. Dänische Verordnung Wegen der Souverainité und Erb-Folge in Dero Reichen und Provintzien* (da. *Kongeloven*) (1665).

København.

- *Nordisk Kirke-Tidende* (1840), 5. juli, nr. 26-27, sp. 417-420. København.
- Saxo Grammaticus (2000) *Saxos Danmarkshistorie*, overs. af Peter Zeeberg, bind 1-2. København.
- Schmidt-Madsen, Michael (2014) "Kongedigtet" i *Ved lejlighed. Grundtvig og genrerne*, red. Sune Auken & Christel Sunesen, s. 156-187. Hellerup.
- Thuner, O.E. (1930) *Dansk Salme-Leksikon: Haandbog i dansk Salmesang. En hymnologisk Sammenstilling af Ord og Toner med historiske og bibliografiske Oplysninger*. København.